

NIEUWSBRIEF CANTONSPARK

Juni 2011

REDACTIE:

Huub van der Aa
 Angelique Bosch van Drakestein
 Rob Samson

INFORMATIE:

Vrienden van het Cantonspark
 Secretaris: Mevr. G.H.J. de Lange-Meijer,
 Rembrandtlaan 29, 3741 TA Baarn
 Tel: 035 - 541 3356
 E-Mail: secretariaat@cantonspark.nl

HOE WORDT U DONATEUR?

Voor een bijdrage van € 17,50 per jaar bent u donateur van de Stichting Vrienden van het Cantonspark. U steunt ons daarmee om het Cantonspark als waardevolle tuin voor Baarn te behouden.

Stort uw bijdrage op:

Bankrekening SNS Regio Bank Baarn, rekening nummer 98.35.74.944, t.n.v. Vrienden van het Cantonspark.

INHOUDSOPGAVE

3. Ten geleide

6 xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

8 xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

11 Jaarverslag 2010

14 Het Cantonspark: een vogelparadijs? Deel 3.

2?? xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

Voorplaat en binnenkant omslag :Nieuwe
 onderschriften

TEN GELEIDE

Voor u ligt weer de zomereditie van onze Nieuwsbrief. Het Cantonspark is na een periode van veel onzekerheden en plannenmakerij weer voor even in rustiger vaarwater gekomen. De werkzaamheden rond de Wintertuin zijn begonnen, de besluiten daaromtrent zijn gevallen en de aanpassingen die daar mee te maken hebben zijn voor iedereen zichtbaar tot stand gekomen. Onzeker blijft nog de toekomst van de Wintertuin, als de restauratie eenmaal klaar is, want het staat nog niet vast dat de huidige huurder terug zal keren. Een besluit daarover wordt in de loop van dit jaar verwacht. Een belangrijke rol zal daarbij het kostenplaatje spelen, want wie er straks ook in onze unieke kas zal komen, zeker is dat de huurder een flink bedrag beschikbaar zal moeten hebben voor onderhoud in de ruimste zin. In deze tijd van grote bezuinigingen zal de gemeente geen belastinggeld meer willen besteden aan de Wintertuin, reden waarom een aantal plannetjes die in de afgelopen jaren langs zijn gekomen bijna zeker niet haalbaar meer zijn.

De afgelopen periode is overigens nog een ander fenomeen, sterker dan daarvoor, op de voorgrond getreden. Ogenschijnlijk gestimuleerd door de recente discussies rond kas en park, hebben bezoekers en een kleine groep omwonenden en jeugd van elders in toenemende mate bezit genomen van het park. Dat daarbij soms grenzen worden overschreden die niet aanvaardbaar en soms zelfs gevaarlijk zijn is bijvoorbeeld gebleken bij het tragische

incident waarbij een jongentje dat buiten openingsuren over het hek is geklommen zichzelf ernstig heeft verwond. Er is een groep omwonenden die vooral in de zomertijd graag ook 's avonds laat en soms ook 's nachts, van het park gebruik maakt. Dat zou op zich niet zo erg zijn ware het niet dat het ten dele lieden betreft die zich niets gelegen laten liggen aan de bijzondere meerwaarde die het Cantonspark heeft, vergeleken bij ander openbaar gebied. Nachtelijke bromfiets of scooter-races

brenge altijd vernielingen met zich mee en boomhutten in kostbare bomen zijn in andere opzichten schadelijk. Het blijkt nog steeds noodzakelijk dat wij, als Vrienden van het Cantonspark, samen met de gemeente en omwonenden blijven staan voor het behoud van die bijzondere meerwaarde en het park blijven beheren als het bijzondere botanische en historische monument dat het al sinds jaar en dag is.

Het bestuur van de Vrienden van het Cantonspark

In Memoriam J R P van Hoey Smith

Op 21 december 2010 overleed op 89 jarige leeftijd James Richard Pennington (Dick) van Hoey Smith, één van de meest markante bomenkenners en vooral ook bomenliefhebbers van ons land. Zijn naam zal voor altijd verbonden blijven aan het arboretum Trompenburg, aan de Honingerdijk in Rotterdam, zijn levenswerk. Hij woonde in het park in een groot herenhuis uit het begin van de 19de eeuw. Verschillende generaties van de Rotterdams familie Smith, later Hoey Smith hebben invloed gehad op de ontwikkeling van dat park.

Dick Hoey Smith, telg van een familie van havenbaronnen en internationale kooplieden, kreeg in 1939 als beloning voor het

behalen van het HBS diploma een aantal bijzondere bomen cadeau. Hij is sindsdien één van de steunpilaren geweest van de Nederlandse Dendrologische Vereniging en ontwikkelde zich tot één van Nederlands belangrijkste bomenkenners.

Als zodanig was hij een grote vriend van ons eigen Cantonspark en is daar een kleine tien jaar geleden nog eens een hele dag op bezoek geweest. Wij hebben hem toen, met enkele leden van bestuur en beheercommissie rondgereden in zijn rolstoel en hij verbaasde ons over zijn brede kennis. Hij gaf aanwijzingen die van belang zouden zijn voor het beheer, determineerde in het voorbijgaan een aantal bomen die nog geen zekere naam hadden en

toonde zich jaloers bij het zien van enkele van onze bomen. Zo zei hij dat hij geld nog moeite zou sparen om onze unieke Sassafras te mogen overplanten naar zijn park in Rotterdam, maar kwam met ons ook meteen al tot de conclusie dat zo iets nu niet meer mogelijk zou zijn.

Op een mooie dag, begin oktober 2007 konden wij de band nog weer wat aanhalen, toen wij met bestuurs- en beheercommissieleden op een soort werkbezoek in Rotterdam waren. Ook toen weer gaf hij ons aanwijzingen vanuit zijn geweldige ervaring in bomenland en liet zich gewillig met ons op de foto zetten. Hij vertelde uitvoerig over enkele head lines van zijn park en van selecties die later succesvol zouden blijken voor de handel. Ook wij bezitten verschillende specimens van door hem geselecteerde noviteiten in bomenland.

Naast tal van andere publikaties schreef hij een prachtig boek, Arboretum Trompenburg, Bomenrijk in Rotterdam. Hierin gaat hij diep in op de (voor-)geschiedenis van het park en geeft daarna een nauwkeurige beschrijving van de levende collectie, in 20 korte hoofdstukken. Dit deel van het boek is door beschrijvingen, illustraties en prachtige lay out een prestatie waarop ik van mijn kant altijd jaloers ben geweest. Je kunt het boek op een lange winteravond bij de open haard lezen maar je kunt het ook bijna niet missen als gids, bij een bezoek aan het park Trompenburg.

Bomenliefhebbers en wetenschappers in Nederland, maar ook ver daarbuiten zullen deze bijzondere man nog lang in hoge ere houden.

Huib van der Aa

Het Pinetum van de Trompenburg

Jaarverslag 2010

Dit jaarverslag zal slechts een korte weergave zijn van hetgeen zich heeft afgespeeld in 2010 rond bestuur, beheercommissie etc. van de Stichting Vrienden van het Cantonspark. Uitgebreide informatie is reeds verschenen in de Nieuwsbrieven van juni en december 2010.

Het bestuur heeft in 2010 geen veranderingen ondergaan en bestond uit Huub van der Aa, (vicevoorzitter) en waarnemend voorzitter tot 1 april, wegens studie in het buitenland van de voorzitter. Angelique Bosch van Drakestein, voorzitter vanaf 1 april, Greet de Lange, secretaris, Wilco van Dijen, penningmeester, Rob Samson, PR-functionaris en Ruud de Meij, voorzitter beheercommissie.

Het bestuur vergaderde op 26 januari, 8 april, 26 mei, 22 juli, 31 augustus en 2 november. Ook in de samenstelling van de beheercommissie, bestaande uit Ruud de Meij, voorzitter, leden: Huub van der Aa, Geertje Bakker, Just Bleekemolen, Angelique Bosch van Drakestein en Hans Persoon is in 2010 geen verandering gekomen. Het aansturen van de mensen die voor Eemfors in het park werken laat helaas soms te wensen over.

De belangstelling voor de gratis publieksrondleidingen was dit jaar wat geringer. Velen hebben inmiddels zelf de weg in en naar het park ontdekt, dat bleek o.a. uit de publicatie door een enthousiaste bezoeker van een foto in de Baarnsche Courant van de bloeiende Vaantjesboom en een oproep die toch vooral te gaan bewonderen!

De publieksrondleidingen die in de periode april t/m augustus altijd 1 x per maand afwisselend op dinsdag en donderdagavond worden gehouden vonden plaats op 20 april, 20 mei, 15 juni, 15 juli en 19 augustus. In de maanden september en oktober was dat op 18 september en 30 oktober, 's middags om 14.00 uur. Verheugend is het feit dat Urja Niet – Graafland de taak van coördinator voor de rondleidingen heeft overgenomen van Steef van der Aa. Een taak die Steef vele jaren op adequate wijze heeft verricht. Een woord van dank aan haar adres is hier zeker op zijn plaats.

Het team van de rondleiders dat al jaren uit dezelfde personen bestaat: Huub van der Aa, Geertje Bakker, Greet de Lange, Tera Naafs en Betty Rootselaar verzorgde ook dit jaar de rondleidingen.

In 2010 zijn twee Nieuwsbrieven verschenen, in juni en december. De Nieuwsbrief brengt wat haar naam is : nieuws in en over het park, over bomen die omgewaaid zijn, struiken die verwijderd zijn, het steeds terugkerend probleem van het vandalisme en informatieve artikelen zoals die over de vogels in het Cantonspark.

In het vorige jaarverslag werd al melding gemaakt van de ziekte van Corry Kamphorst. Op 4 september is zij overleden en in de Nieuwsbrief van december was een in memoriam aan haar gewijd. Enkele bestuursleden woonden haar begrafenis bij.

Mede door de website wordt de Stichting regelmatig benaderd met verzoeken voor extra rondleidingen en evenementen. Zo zijn het afgelopen jaar tuinclubs uit Amersfoort rondgeleid, een grote delegatie vrijwilligers van de ANBO Soest. In het kader van 100 jaar scouting zijn op eerste Pinksterdag de nodige scouts en belangstellenden door het park getrokken. Is gebruik gemaakt van het tennishuisje door enkele leerlingen van het Baarnsch Lyceum onder leiding van een ouder (bioloog). Hebben privé rondleidingen plaats gevonden voor familie aangelegenheden etc. In het kader van de Open Tuinendag was een rondleider aanwezig, helaas bleken de hekken dicht te zijn.

Ook dit jaar mocht het park zich verheugen in de nodige bruidsreportages, eenmaal zelfs met een koets met Friese paarden. Het is goed te melden dat al deze verzoeken, afgezien van rondleidingen, altijd in overleg met de verantwoordelijke gemeentebtenaren gehonoreerd worden.

De jaarlijkse activiteit voor de donateurs, een lezing over het herstelplan Schaep en Burgh op 23 oktober in 's Graveland, met aansluitend een uitvoerige rondleiding en een genoeglijke lunch, was een groot succes.

Problematiek ten aanzien van het onderhoud, vandalisme, het sluiten van de hekken etc. is meerdere malen ter sprake geweest bij de wethouder en de betrokken ambtenaren. Vervangend burgemeester Vries hebben we in het park mogen rondleiden. Overleg tussen de gemeente Baarn en de Stichting wordt op prijs gesteld en belangrijk gevonden. Wat het vanda-

lisme betreft is ook uitgebreid gesproken met omwonenden. Gewezen is o.a. op de afspraken met de politie, bellen als er onrechtmatigheden gesignaleerd worden.

Eemland RTV is tweemaal actief geweest ten aanzien van de Vrienden. Een interview in het park met Huub van der Aa op 18 juni en een opname in de studio door Maurits Veldhuijsen met de voorzitter en de secretaris op 15 november die op 19 december uitgezonden werd.

Uiteraard was de Stichting aanwezig met een kraam op het Cultureel Festival op 4 september.

De Stichting participeert in de Stichting Groen Advies Baarn, een overkoepelende organisatie. Huub van der Aa is sinds de oprichting in 2005 lid van de Raad van Toezicht.

Wat de Wintertuin betreft, een extern bureau heeft de plannen van de raadscommissie doorgelicht, er zijn voorstellen geweest van de Commissie Wintertuin, een particulier initiatief. Eind 2010 is alleen bekend dat op 21 december de hekken geplaatst zijn om de toegezegde subsidie niet mis te lopen. Het kappen van enkele bomen gaat in overleg met de Stichting Vrienden van het Cantonspark. In 2011 zal de restauratie, die vijftien maanden gaat duren, echt van start gaan. Op de website van de Stichting zult u kennis kunnen nemen van de voortgang in de vorm van foto's en berichtjes.

Verlangend wordt uitgezien naar het uiteindelijke resultaat: een fraai gerestaureerde Wintertuin en een fraai gerestaureerd park. Het één kan niet zonder het ander!

Nieuws uit de natuur

Het nieuws uit de natuur in ons land wordt sinds het nieuwe kabinet is agetreden helaas gedomineerd door negatieve berichten over onze omgang met de natuur. Omdat staatssecretaris Henk Bleker in veel gevallen de negatieve boodschap brengt wordt er al gesproken van “verbleking” van de natuur. Zonder enige kennis van zaken worden natuurgebieden opgeofferd die deels door Europese regelgeving beschermd moeten worden. Het dagelijkse bestuur van de Europese Unie heeft al in scherpe bewoordingen geprotesteerd, maar de staatssecretaris zegt doodleuk dat de EU haar ecologische doelen te hoog heeft gesteld.

Dat er mogelijkheden zijn om bepaalde processen beter te laten verlopen zal niemand ontkennen. Maar daar zal dan degelijk onderzoek aan ten grondslag moeten liggen.

Inmiddels hebben 79 hoogleraren Bleker een open brief gestuurd waarin ze hun zorg uitspreken over het desastreuze natuurbeleid van deze regering, of liever nog het ontbreken daarvan.. Duizenden terzake deskundigen en vrijwilligers hebben tientallen jaren hun onderzoeksgegevens beschikbaar gesteld om te komen tot een verantwoorde omgang met de natuur in Nederland. Ze worden domweg afgeserveerd, met het verhaal dat bezuinigingen nodig zijn om bepaalde voorzieningen voor de toekomst betaalbaar te houden. Dat een evenwichtig natuurbeleid nodig is om onze wereld ook voor de toekomst bewoonbaar te houden begrijpen de kille

saneerders van ons mondiaal geprezen en nagevolgde natuurbeleid absoluut niet.

Onder de titel “De bomenstichting gaat de deuren sluiten”ontvingen wij medio juni een persbericht en een toelichting in briefvorm voor de grote achterban.

Uit het persbericht: De Bomenstichting heeft 41 jaar lang gepleit voor een duurzame groene leefomgeving waarin bomen kansen krijgen om tot volle wasdom te komen. Bomen staan voor duurzaamheid, bomen verhogen het welzijn van mensen.

Het afgelopen half jaar werd duidelijk dat de Bomenstichting in zwaar weer terecht is gekomen. Teruglopende inkomsten: () en de subsidies van de Rijksoverheid zijn vorig jaar beëindigd. Het bestuur van de Bomenstichting heeft daarop een interim directeur aangesteld en hem de opdracht meegegeven de mogelijkheden te onderzoeken voor een koerswijziging binnen een strak financieel kader. De analyse maakt duidelijk dat een koerswijziging niet realistisch is.

De 7 medewerkers en ca 200 actieve vrijwilligers en contactpersonen in het land zullen hun werk ten behoeve van het behoud van monumentale bomen in hun eigen woonomgeving vanaf volgend jaar zonder professionele ondersteuning vanuit de Bomenstichting moeten gaan uitvoeren.

Het is pijnlijk om voor de zoveelste keer te moeten meemaken hoe de huidige beleidsmakers geen oog blijken te hebben voor de manier waarop in ons land de verant-

woordelijkheid voor de toekomst georganiseerd is. Er wordt niet eerst onderzocht of er in de huidige praktijk mogelijkheden zijn voor bezuinigingen of om tenminste de moeizaam over vele tientallen jaren opgebouwde expertise in een of andere vorm overeind te houden. Er worden gewoon zonder discussie met degenen die er verstand van hebben stekkers uit stopcontacten getrokken. Zonder enige schaamte worden begrippen als duurzaamheid en natuurwaarden belachelijk gemaakt en worden de velen die zich, vaak een leven lang, hebben ingezet voor een gezonde toekomst voor iedereen in hun hemd gezet. We mogen hopen dat de velen die bij de Bomenstichting betrokken waren straks niet in vrede zullen gaan rusten.

Het VARA-radioprogramma Vroege vogels organiseerde dit voorjaar een verkiezing van de top-50 van "rotbeesten". In de top tien verschenen als enige zoogdieren de hond(nr. 5) en de kat (7). Opmerkelijk was

dat verder vooral insecten en verwanten hoog scoorden. Van de Eikenprocessierups, de Hoofdluis en de vlo hoeft dat niet te verbazen. Maar dat de Teek de nummer één werd is wel verbazingwekkend. Dit dier kan steken en dan de bacteriën overbrengen die verantwoordelijk zijn voor de Lime disease, ook wel de Tekenziekte genoemd. Tekenen komen in Baarn en omgeving algemeen voor, ook in het Cantonspark.

Ook de vervelende Lime ziekte is al regelmatig ook in Baarn voorgekomen, meestal vanuit grote tuinen of Groeneveld. Of de incidenteel ook in het Cantonspark aangetroffen teken met de ongewenste bacterie besmet zijn weten wij niet. Mocht iemand met deze ziekte via ons park in aanraking zijn gekomen dan horen wij dat graag. In dat geval kunnen we daar in een volgende Nieuwsbrief extra aandacht aan besteden

Donatie 2011

Mocht u uw donatie over 2011 nog niet hebben voldaan dan verzoeken wij uw vriendelijk uw donatie van minimaal € 17,50 alsnog over te maken op onze Regio Bank rekening 98.35.74.944 ten name van Vrienden van het Cantonspark.. Let op : wij sturen uit kostenbesparing geen acceptgiro !

Door uw steun zijn wij in staat minimaal 2x per jaar een nieuwsbrief uit te geven met actualiteiten en nieuwtjes uit het park. Kijk ook eens op onze website www.cantonspark.nl.

Reden genoeg om ons ook in 2011 te blijven steunen !

W.G.J. van Dijen (Penningmeester).

Nieuwtjes uit het park

Het meest in het oogspringende nieuws uit het park betreft de aanvang van de werkzaamheden rond de te restaureren Wintertuin. Vanaf hartje winter is de directe omgeving van de kas onderhanden genomen. De gemeente heeft samen met de Fa van Es een aantal bomen verwijderd die in de weg zouden staan bij de werkzaamheden. Onze beheercommissie heeft daarover geadviseerd en met pijn in het hart afscheid moeten nemen van enkele grote bomen, waaronder de monumentale Christusdoorn die precies vóór de hoofdingang stond. Gelukkig hebben we aan de andere kant van het park nog zo'n boom. De verwijdering van het "lastige" groen gebeurde in etappes. De grote mobiele ladderwagen van van Es deed zijn werk vnl vanaf de Heemskerklaan.

In de eerste week van april kwam de kas daadwerkelijk leeg te staan en werd door de huurder tot dan toe overgedragen aan de gemeente. Palm Court Galleries verhuisde tijdelijk naar een leegstaand winkelpand in de Laanstraat; of zij na de restauratieperiode ook terugkeren in de kas staat nog niet vast. Dat wordt pas later dit jaar besloten.

Begin mei werd bekend dat de eigenlijke restauratie werd gegund aan de Koninklijke Woudenberg uit Ameide. Dit bedrijf heeft eerder succesvol restauraties van grote monumentale gebouwen en grote kassen uitgevoerd en kan dus met recht een gespecialiseerd bedrijf worden genoemd. Ze waren oa betrokken bij restauraties van de kastelen De Haar en Nijen-

rode en het Rijksmuseum in Amsterdam. In de eerste week van juni kwam de aannemer in actie om wat hoog opgeschoten groen te verwijderen, hetgeen de wethouder Jan Baerends in de Gooi en Eemlander deed verzuchten dat “we nu eindelijk echt aan de slag zijn”.

Medio mei kwam het Cantonspark weer eens negatief in het nieuws, toen een 16 jarige jongen bij een illegale klimpartij over het hek aan de Piet Heinlaan zijn middenvinger kwijt raakte. In het UMC werd nog geprobeerd om de vinger er weer aan te zetten hetgeen echter mislukte. Klimpartijen over het hek door opgeschoten jeugd komen zeer regelmatig voor. Bepaalde groepen jongeren leggen zich er nu eenmaal niet bij neer dat het park 's avonds en 's nachts beperkt of niet meer toegankelijk is, of zijn niet bereid om om te lopen naar de ingang die wel open is. Zij hebben geen boodschap aan de werkelijke waarde en bestemming van het park en eisen voor zichzelf gebruiksmogelijkheden op die daar nu eenmaal strijdig mee kunnen zijn. Wij zijn zelf ook al ettelijke malen getuige geweest van klimpartijen door soms heel jonge kinderen die om verschillende redenen niet zonder gevaar zijn.

Misschien is wel het belangrijkste nieuws uit het park de ontwikkeling van de natuur in dit klimatologisch enigszins afwijkende jaar. De winter bleef lang spelbreker bij het ontwaken van het park maar toen het eind maart eindelijk losbarste bleek dat de late winterkou heel wat bomen beschermd had tegen voortijdig uitlopen met schade aan knoppen en bloesem tot gevolg. Dit jaar was daarvan eigenlijk geen sprake en

met name de vroege Magnolia's beleefden een prachtige bloeiperiode. In juni bleek de *Cornus kousa* fraaier dan vorige jaren in bloei te staan.

Ook de vroeger zo mooie *Stewartia* bloeide nog, maar dat zou wel eens voor het laatst kunnen zijn. Het sierlijke boompje is in de loop van de jaren van zijn lage takken ontdaan door klimmende kinderen, die in de lage vertakking een uitnodigende instap zagen voor klimcapriolen. Zij konden natuurlijk niet weten dat het een soort is met nogal broze takken. Het is de prijs die we betalen voor het streven naar openbaarheid.

Bijgaande foto werd gemaakt in de eerste week van juni, op het “hoogtepunt” van de bloei, als de boom rondom bezaaid raakt met de mooie ééndagsbloemen.

Het Cantonspark, een vogelparadijs ?

Deel 3

De delen 1 en 2 van deze serie over de vogels van het Cantonspark zijn verschenen in 2010, resp. het juni- en het decembernummer van deze nieuwsbrief. Hierin werden de vogels behandeld per familie. We zijn hiermee gevorderd tot en met familie 17, de Winterkoningen. In deze aflevering gaan we verder met twee omvangrijke families, de Lijsterachtigen en de Zangers, waarvan een relatief groot aantal soorten in het park voorkomen of ooit voorkwamen

18. Lijsters, Roodstaarten e.a. Turdidae

Merels hebben nauwelijks een introductie nodig. Door hun onmiskenbare zwarte verenkleed, hun talrijkheid in ons land en dus ook in en om het Cantonspark zijn het waarschijnlijk bij een breed publiek de bekendste wilde vogels. Naast de gitzwarte mannetjes met hun fel gele snavels zijn er de minder opvallende wijfjes en jonge dieren die in alle seizoenen een verenkleed dragen dat gekenmerkt is door vele kleuren bruin. Onervarenen kunnen deze vogels dan soms verwarren met enkele andere Lijsterachtigen, maar bij nadere beschouwing blijken die toch in veel details meer specifieke kleurverdelingen in hun verenkleed te hebben. Merels zijn van vroeg in het jaar tot in juni ook herkenbaar aan hun zang, die overigens incidenteel ook tot ver in augustus en soms opnieuw in zachte herfstmaanden te horen kan zijn. Deze zang is heel divers en welluidend en

nog recent is de Merel in het radioprogramma Vroege Vogels gekozen tot onze meest populaire zanger onder de inheemse vogels. De zang klinkt in het broedseizoen de hele dag, maar is het meest spectaculair rond zonsopgang en zonsondergang. Voor de oplettende luisteraar kun je in de vroege morgen soms de eerste zang in het oosten van ver horen aankomen, waarna de vogels dichterbij huis spoedig volgen en het stokje als het ware overgeven naar de vogels in meer westelijke regionen. Aan het eind van het ochtendkoor zingen de merels van verschillende nabije territoria nog even samen om dan, als de boodschap is overgekomen, vrij plotseling te eindigen. Wie deze bijzondere samenzang wil meemaken moet wel vroeg uit de veren. In het overigens nog stille dorp zijn het vooral de vroegste krantenjongens die dit dagelijkse ochtendkoor mee maken. Maar het is naar mijn ervaring wel de moeite waard om alleen hiervoor een keer vroeg voorop te staan. Wie rond zonsopgang door de straten rond het Cantonspark loopt of fietst zal het opvallen hoeveel merelmannetjes er in de vroege morgen acte de présence geven. Dat de merels in en nabij het park veelvuldig broeden kan natuurlijk worden vastgesteld door de nesten op te zoeken, maar iedere bezoeker kan vanaf mei op ieder gazon de huiselijke tafreeltjes gadeslaan waarbij de ouders hun rondhippende jongen voeren. In deze tijd vallen er ook nogal wat jonge vogels ten prooi aan de vele katten, die graag op deze nog

onhandige jonge vogels jagen. Ook andere grotere vogels kijken graag uit naar deze malse hapjes, zoals eksters, Vlaamse gaaien en verschillende andere kraaiachtigen.

Daar komt nog bij dat merels soms niet handig zijn in het verstoppertje van nestplaatsen en enkele van de genoemde vijanden weer erg handig zijn in het bespieden van de vogels om zó de nestplaatsen gemakkelijk op te kunnen sporen.

De meeste Merels zijn als echte standvogels het hele jaar erg honkvast maar er zijn ook trekkende merels die in groepsverband onze regionen soms korte tijd aandoen.

Grote lijster

Deze vogel is veel minder algemeen dan de Merel, maar is toch elk jaar in het park aanwezig. Hij geldt in de hele regio als een vrij schaarse broedvogel en mogelijk betreffen alle waarnemingen in het Cantonspark trekvogels of wintergasten. Hij is iets groter dan de Merel maar ziet

er heel anders uit: De rugzijde is min of meer egaal bruin en de buikzijde veel lichter en voorzien van een dicht patroon van vlekjes. Door de grootte en zijn meer karakteristieke opgerichte houding verschilt hij van de wat kleinere Zanglijster

De Grote lijster zingt een liedje dat je zou kunnen beschouwen als een verkorte uitgave van het mereliied. Het klinkt echter veel doordringender en wordt vaak veel vroeger in het voorjaar gehoord. Bijna elk jaar hoor je de Grote lijster al zo rond kerstmis zingen; in de winter van 2010-2011 rond de 28ste december op tenminste twee plaatsen in Baarn, waaronder het Cantonspark. Het is ieder jaar weer een bijzondere ervaring om het liedje op te merken in het koude jaargetijde tussen de kale bomen. Of die vroege zangers allemaal doortrekkers zijn weet ik niet zeker; binnen enkele dagen hoor je ze niet meer, terwijl je de soort de hele winter door in het hele dorp Baarn kunt blijven spotten.

Linnaeus heeft de Grote lijster de wetenschappelijke naam *Turdus viscivorus* gegeven, wat betekent: Lijster die iets met

Viscum album, de Maretak of Mistletoe, te maken heeft. Inderdaad eten ze de bessen van deze plant, die al meer dan een halve eeuw geleden door de toenmalige beheerders van de Utrechtse universiteit in het Cantonspark geïntroduceerd zijn. Het zijn half-parasieten die nog steeds in het Cantonspark voorkomen en waarschijnlijk van daaruit door Grote lijsters verspreid zijn binnen het park en in een strook langs de noordrand van Baarn. De vogels eten de bessen, die omgeven zijn door een taaie slijmerige mantel. Omdat het lastig is om dat slijm kwijt te raken wrijven zij hun snavels af aan takken en laten dan soms ook een zaad van de Maretak achter, dat dan op die tak ontkiemd. Dat de aldus tot ontwikkeling komende struikjes allemaal voorkomen ten noorden van het Cantonspark duidt er op dat ze allemaal in het voorjaar door de lijsters zijn overgebracht, want dan zijn de bessen rijp en trekken de vogels in noordelijke richting terug.

De Grote lijster is bij uitstek een vogel die in de toekomst nadere aandacht verdient. Uit bovenstaande gegevens blijkt dat waarnemingen gedurende het hele jaar, maar vooral tijdens de winterperiode nauwkeurig moeten worden gedocumenteerd, om zodoende wat meer te weten te komen over de interessante biologie van de vogel.

De **Zanglijster** is in onze regio veel algemener dan de Grote lijster en is in het Cantonspark en omgeving het hele jaar door aan te treffen. Net als zijn grote neef is hij een vroege zanger en ook bij de Zanglijster zullen de vroege zangers doortrekkers naar het noorden zijn. Zij hebben een luide, melodieuze en gevarieerde **zang** die dus gedurende het vroege voorjaar

incidenteel kan worden gehoord en vanaf half maart bijna dagelijks op veel plaatsen in het dorp, inclusief in en rond het Cantonspark, wat er op duidt dat deze soort daar ook zal broeden. Het Zanglijsterlied bestaat uit een aantal zeer verschillende geluiden die telkens 3 tot 4 maal na elkaar herhaald worden. Tijdens het hoogtepunt van het broedseizoen zingen de merels 's avonds rond schemertijd en stoppen iets eerder met zingen dan de Zanglijsters; soms wachten die zelfs tot de Merels stil vallen om dan nog even fors uit te halen. De Zanglijster-zang is meestal ook laat in het seizoen, als de Merels al zwijgen, nog te horen, mogelijk ook omdat ze een tweede broedsel voorbereiden.

De **Beflijster** ziet er uit als een Merel, echter met een duidelijke, bijna witte, halve maanvormige vlek op de borst. De vogel zou ooit, eind 19de eeuw in de regio ('s Gravenland) gebroed hebben, maar verder wordt de vogel alleen vanaf half september op doortrek naar het zuiden gezien. Tot eind mei keren ze dan terug en pleisteren hier soms enkele dagen. Er zijn jaren dat er in onze regio geen enkele Beflijster wordt geregistreerd, maar in andere jaren soms één of kleine groepjes. Gerard de Vries heeft hem, lang geleden, in een Baarnse tuin, ver van het Cantonspark gezien en in zijn dagboek vermeld.

Doortrekkende Beflijsters pleisteren graag op graslandjes, heidevelden, akkers of sportvelden maar worden ook gezien op grotere gazons in de bebouwde kom. Het is dus zeker mogelijk dat ze ook incidenteel in het Cantonspark zullen opduiken, maar tot nu toe kennen wij geen duidelijk gedocumenteerde waarneming uit het park.

De **Koperwiek** is in onze regio, en zeker ook in het Cantonspark een jaarlijks, soms in grote aantallen doortrekkende soort. Hij lijkt op een Zanglijster en is daarvan vooral te onderscheiden door een oranje kleur onder de vleugel, die ook in rust goed te zien is.

Koperwieken zijn gedurende het hele winterseizoen talrijk aanwezig in poldergebieden hier in de buurt maar trekken bij winterkoude ook meteen naar bewoonde gebieden. De eerste doortrekkers kunnen al medio september verschijnen maar de karakteristieke trekroep wordt pas half oktober bijna iedere dag en vooral ook 's nachts gehoord. Vooral bij invallende vorst, als de vorstgrens in West Europa vrij plotseling naar het zuiden opschuift is het Koperwiekentijd. In zulke perioden kan men ze in flinke groepen in het park aantreffen en soms ook goed waarnemen dat die troepen uit het noorden komen aanvliegen. De

golvende vlucht van Koperwieken maakt herkenning al van grote afstand mogelijk. Zulke waarnemingen kan men in het Cantonspark vaak doen en het is telkens weer een spectaculaire gebeurtenis om ze vanuit verre streken te zien aanvliegen om dan in de hoge bomen van het Cantonspark neer te zien strijken, na een vaak lange tocht. Tijdens de trekruishes houden de Koperwieken met elkaar contact door een zeer herkenbare roep, misschien het beste weer te geven als "srie, srie". Door deze geluiden zijn ze ook 's nachts gemakkelijk te herkennen en de trek van Koperwieken behoort dan ook tot de spectaculairste gebeurtenissen in najaar en winter. Velen trekken meteen door maar er kunnen ook flinke groepen neerstrijken in de Taxussen nabij de ingang en elders in het park. Ze eten dan massaal de bessen en uit de vele uitwerpselen in de nabijheid blijkt dat die in feite giftige bessen zich maar korte tijd in de vogeldarmen ophouden.

Op hun terugweg naar het noorden, waar de broedgebieden zijn, kunnen ze tot half mei hier te zien zijn, maar ook de terugtrek is sterk afhankelijk van het weer. Er zijn in de Eempolder en rond het Naardermeer in maart wel eens grote groepen van duizenden Koperwieken aangetroffen, die zich kennelijk aan het voorbereiden waren op de gezamenlijke terugtrek. In de warme aprilmaand van 2011 heb ik ze hier overigens nergens meer aangetroffen. Koperwieken trekken vaak samen met de verwante Kramsvogels. Gemengde groepen kunnen overal in tuinen en parken worden aangetroffen, vooral in perioden van vorst.

De **Kramsvogel**.

Ook deze lijsterachtige is een typische vogel van het koude half jaar. Kramsvogels staan, wat grootte betreft, tussen de Grote - en de Zanglijster in maar verschillen van hen duidelijk door andere kleuren: Kop en stuit zijn grijs, de rug kastanje-bruin en de staart vrijwel zwart. Keel en borst zijn geelachtig oranje met zwarte streping. Bij opvliegen vallen de witte ondervleugels op.

Vanaf september tot half mei kunnen in onze regio grote troepen Kramsvogels gezien worden, soms in gemengde groepen, samen met Koperwieken en eventueel Zanglijsters. Gedurende vorstperiodes worden ze ook frequent in Baarnse tuinen gezien en ook dan vaak samen met pleisterende Koperwieken. Zo heb ik in maart een keer een grote groep van ca 30 Kramsvogels aangetroffen in het Cantonspark. De vogels waren nabij de colonnade met veel misbaar het bladerendek onder de sneeuw aan het opgraven, kennelijk om daaronder insecten te vinden.

Overigens eten ze in de winter voornamelijk bessen, van Vuurdoorn, Hulst, Cotoneaster, Meelbes en zelfs Taxus en het verdient aanbeveling om bij nieuwe beplantingen daar rekening mee te houden.

Net als Koperwieken trekken Kramsvogels vaak 's nachts en houden dan onderling contact door geluiden die ongeveer klinken als "tsak tsak tsak", of minder herkenbaar, als sie, sie, en dan gelijkend op het geluid van de Koperwiek.

Hoewel ook in onze regio een aantal vogels in het voorjaar hier kan blijven en zelfs tot

broeden kan komen, lijkt dat in ons dorp en in het park niet aan de orde. Hoewel: opletten is geboden. In de tachtiger jaren zijn er incidentele broedgevallen geweest in Hilversum en 's Gravenland

Tot deze familie behoren ook de Zwarte en de Gekraagde roodstaart, die beide in onze regio voorkomen. Er zijn van beide soorten enkele broedgevallen vastgesteld in de bebouwde kom van Baarn, maar gegevens over hun voorkomen in het Cantonspark zijn er niet. Het zijn beslist soorten die in de toekomst in de gaten gehouden moeten worden

19. **Zangers - Sylviidae**

Deze omvangrijke vogelfamilie komt in vele soorten in onze regio voor. Een aantal soorten laat zich gemakkelijk determineren op uiterlijk of door de karakteristieke zang. Maar net als bij andere waarschijnlijk algemeen voorkomende soorten zijn ook van de zangvogels maar weinig bruikbare gegevens beschikbaar en moet ik in onderstaande tekst het vooral hebben van dagboekgegevens van oa Gerard de Vries en eigen waarnemingen. Het is bij uitstek een groep waarbij het zin heeft om het voorkomen ook buiten het park mee in aanmerking te nemen. Maar al te vaak zijn soorten in de omgeving van het park gespot, maar ontbreken concrete waarnemingen in het park zelf. Er zijn in Baarn vrij veel personen die vogels waarnemen en enige vaardigheid hebben bij het determineren, maar om verschillende redenen niet vaak in het park komen.

De **Fitis** is een kleine geelgroene vogel van een algemeen binnen deze familie voorkomend type. Hij lijkt in veel opzichten

op de nauw verwante Tjiftjaf, die echter iets donkerder is en donkerder pootjes heeft: lichtbruin bij de Fitis en zwartbruin bij de Tjiftjaf. Het grote verschil zit hem in de zang die bij de Fitis bestaat uit een kort liedje met een rustig begin, een zeer muzikaal tussenstuk en een reeks fraaie slotkreetjes, alles bij elkaar van een ontroerende schoonheid, die menig componist geïnspireerd zou hebben. Ik kan het liedje niet verder omschrijven, zonder het te kort te doen, maar weet uit ervaring dat wie er eenmaal attent op is het niet gemakkelijk zal vergeten.

Deze zomerzanger wordt tijdens de voorjaarstrek wel eens zingend in het Cantonspark aangetroffen, maar volgens ons is het nooit een blijvertje. Het is overigens niet uit te sluiten dat deze soort ooit wel eens in of zeer nabij het park gebroed heeft. Op minder dan een kilometer van het park is de fitis, met zijn prachtige en goed herkenbare liedje, het hele broedseizoen door te horen in allerlei bosjes nabij de Eem, aan de randen van het Baarnsche Bos en ruime omgeving en incidenteel ook binnen de bebouwde kom in of rond Maarschalksbos en Benthuis. In de bossen rond Lage Vuursche zijn Fitisen vaste broedvogels rond de Stulp en vast ook wel op andere locaties in het gebied. Het beste op zijn plaats is de Fitis voor mij in de lage bomen rond de Gooise heidevelden, maar dat komt waarschijnlijk ook omdat ik de vogel al in mijn jongensjaren van nabij heb leren kennen in Brabantse heide en vennengebieden.

In onze regio worden ook de grootste aantallen opgegeven rond de plassengebieden in Loosdrecht, Ankeveen etc. terwijl het Naardermeer van ouds een rijke Fitis-

populatie heeft.

De Nachtegaal is ook zo'n soort waarvan het uiterlijk niet erg aanspreekt maar de zang des te meer. De Nachtegaal is in recente tijden niet meer in het Cantonspark waargenomen. De soort is, blijkens De Avifauna van Midden Nederland in onze omgeving altijd schaars geweest, met concentraties rond de landgoederen langs de kromme Rijn en enkele Hilversumse en 's Gravenlands landgoederen. In vroeger jaren, en dan praten we over 75 jaar geleden, is de Nachtegaal in deze streek veel algemener geweest, maar betrouwbare gegevens ontbreken. Omdat het een vogel is die zich vooral ophoudt in het lage struikgewas en vaak op de grond broedt is het bij uitstek een vogel die in dicht bewoonde gebieden geen kansen meer heeft om zich te vestigen op plaatsen waar loslopende honden het voor het zeggen hebben.

Volgens de Vries huisde de laatste zingende Nachtegaal in de buurt van het Cantonsparkpark in de dichte bosjes die zich ca zestig jaar geleden nog bevonden op de hoek Oosterstraat-Javalaan, in de tuin van de reeds lang verdwenen villa op die hoek. Het was een zanger die met zijn gedrag verraadde dat hij in de buurt broedde. Dat het de laatste zingende nachtegaal was in Baarn klopt niet helemaal want in de zestiger jaren zong er ook een Nachtegaal in het ravijn en in de zeventiger jaren heeft er tijdens de voorjaarstrek nog een gepleisterd in het bos achter de villa Rusthoek. In alle drie deze gevallen trokken die vogels veel belangstellenden, die 's avonds naar het gezang kwamen luisteren. In de Baarn en omgeving zijn daarna nog losse waar-

nemingen gedaan van vogels op doortrek, meestal tweede helft april tot begin juni. Bijzonder was begin juni 2005, de zeldzame Noorse nachtegaal die een aantal dagen te horen was in een grote tuin aan de van Lenneplaan. Maar dat is in feite een andere soort die vrij zeker nooit in het Cantonspark is geweest.

Ik zelf heb er maar één keer, halverwege april, ook in de zeventiger jaren, een doortrekkende nachtegaal gezien. Hij mag voor ons park dus worden omschreven als een uiterst zeldzame gast, die zeker niet tot de vaste avifauna van het park kan worden gerekend.

Een verrassende mededeling over Nachtegalen in Baarn, maar dan wel in de tweede helft van de 19de eeuw, trof ik onlangs aan in het in dit voorjaar door de Historische Kring Baerne heruitgegeven boek De geïllustreerde gids en adresboek voor Baarn en omstreken op pag.18, bij de beschrijving van een wandeling: "Van den Baarnschen Dijk terugkerend, valt ons links aanstonds het zware geboomte van de Villa Schoonoord, door Freule Faas Elias bewoond, in het oog, die wij niet onbezocht mogen laten (...) Vooral het zoogenaamde 'Bergje' geeft een verrukkelijk vergezicht, dat door geen ander in den omtrek wordt overtroffen. Het wemelt hier vaak van wandelaars, terwijl op de banken 's avonds menig koutend paar de zoete toonen der hier zo talrijke nachtegalen beluistert en ongetwijfeld daarbij van rozengeur en manschijn droomt".

Waar zich dat bergje precies bevond heb ik niet kunnen achterhalen maar het moet niet ver van de plek zijn waar een halve

eeuw later het Cantonsaprk werd gesticht, als onderdeel van het na 1902 verkavelde landgoed Schoonoord ! Het is overigens niet zeker dat het toen allemaal nachtegalen waren, die de wandelaars in vervoering brachten, want ook nu nog kun je Baarnaars over Nachtegalen horen praten als het om Zanglijsters gaat, die tot laat in de avondschemering hun melodieuze zang kunnen laten horen.

Overigens zijn alle vogelliefhebbers er steeds weer op gespist om zingende Nachtegalen waar te nemen. Voor velen is de Nachtegaal onze beste zanger, maar dat komt natuurlijk ook omdat Nachtegalen zo'n grote rol speelden in literatuur en muziekgeschiedenis, met name tijdens de Romantiek. Het lied van de Nachtegaal maakt ook nu nog altijd weer grote indruk en ik ga er jaarlijks speciaal op uit om ze te horen in de binnenduinen of, tot voor kort, dichterbij huis, in de lage begroeiing rond de Kromme rijn rond Utrecht.

Landelijk bekend zijn de Nachtegalen die jaarlijks de 4 mei herdenking met hun zang opluisteren tijdens de stille tocht naar de Waalsdorpervlakte, in de duinen bij Den Haag.

De Tjiftjaf.

Er is onder de op vederkleed moeilijk te onderscheiden kleine zangertjes nauwelijks een soort te bedenken die niet risicoloos aan zijn kenmerkende zang te herkennen is. Hij verschijnt meestal begin maart en meestal is vóór 15 maart de eerste zang te horen in het park. Het is onder vogelaars een sport om in het voorjaar als eerste de tjiftjaf te scoren en de vogel kan na aankomst uit het warme zuiden nauwelijks

aan de aandacht ontsnappen. Toch moet je daar mee uitkijken want het gebeurt ook jaarlijks dat er vroege individuen doortrekken die in het geheel niet zingen, of althans op bepaalde plekken kunnen neersrijken zonder meteen te gaan tjiftjeffen. Is de eerste vogel eenmaal gehoord, dan zijn het er snel meer en hoor je ze overal in het dorp zingen. Het lijkt soms wel of ze zich in een gebied verspreiden en dan op een teken van de grote, onzichtbare dirigent allemaal tegelijk hun mondje gaan roeren.

De vogel kan verder de hele lange lente en zomer in het park worden gehoord, natuurlijk met een inzinking in de voorzomer, maar spoedig daarna, zij het veel minder frequent, tot ver in september, soms zelf oktober, als enkele mooie dagen ze weer

met de lente in de kop lijken op te zadelen.

Uit dit aanwezigheidpatroon alleen al kan worden afgeleid dat de Tjiftjaf in of rondom het park broedt; ook jonge vogels kan men in juni in kleine groepjes in het park waarnemen, en dat zijn stellig dieren die in het park of in de directe nabijheid zijn geboren. Het is typisch een vogel die het verdient om eens grondig te worden gevolgd, door de aantallen zingende mannetjes regelmatig te noteren en te kijken of ze vaste territoria in het park hebben.

De Braamsluiper

Van deze vrij onopvallende zomervogel heb ik geen enkele waarneming in het Cantonspark kunnen vinden. Echter, het is een in het verleden regelmatig, recentelijk waarschijnlijk zeldzamer, in Baarn gespotte

vogel waarvan ook het broeden is vastgesteld. De vogels komen meestal tweede helft april terug uit hun winterkwartieren en verraden zich dan vooral door hun zang. In het droge en warme voorjaar van 2011 waren heel wat planten en dieren vroeger dan anders; Eind maart (juiste datum niet opgegeven) werd echter al een Braamsluiper gezien in een tuin aan de Torenlaan in Baarn, hemelsbreed minder dan een km van het Cantonspark verwijderd ! In "Vogels tussen Vecht en Eem" (Jonkers et al, 1987) heet het dat Braamsluipeper alleen worden waargenomen als zij zingen. Er worden soms exemplaren gevangen voor ringonderzoek maar "verder worden zij uiterst zelden met zekerheid opgemerkt". Vervolgens worden de gedocumenteerde waarnemingen uit onze regio, tot midden-jaren tachtig, vrij uitvoerig behandeld. Gerard de Vries vermeldde de volgende oude Baarnse waarnemingen: 25 april 1942, tuin aan de Faas Eliaslaan; 13 april 1945, tuin Tromplaan; 13 april 1947: "eerste zingende Braamsluiper van dat voorjaar; 4 mei en 10 juli 1969: Chopinlaan; 16 augustus 1971, tuin WCS Javalaan. Deze gegevens maken het waarschijnlijk dat er zo nu en dan ook wel eens een doortrekende Braamsluiper in het Cantonspark is geweest, maar nogmaals, er is nergens expliciet een waarneming vermeld.

Het is dus typisch een soort die we (nog) niet tot de avifauna van het park mogen rekenen, maar met wiens bezoek aan het park we zeker rekening moeten houden, te meer daar grote parken en tuinen tot zijn favoriete verblijfplaatsen behoren.

Hoe de populatie Braamsluipeper in onze regio zich de laatste (tientallen) jaren

heeft ontwikkeld weet ik niet. Wel dat de broedresultaten in 2005 in het hele land slecht waren, voornamelijk wegens de natte en koude meimaand.

Fluiter, Spotvogel en Tuinfluiter zijn belangrijke vertegenwoordigers van de familie van de zangvogels, die ook in onze regio en met name ook in Baarn voorkomen.

Ze zullen stellig ook wel eens in het Cantonspark geweest zijn, maar er is geen enkele bruikbare waarneming in het park zelf. Dat we ze er misschien toch wel eens zullen kunnen aantreffen mag blijken uit het inmiddels al veertig jaar oude rapport uit 1970 over de broedvogels van Baarn. Hierin wordt van de Spotvogel gezegd dat er toen 32 broedparen geteld werden en dat er eigenlijk meer verwacht werden. Maar het was toen overal een slecht Spotvogeljaar ! **De Tuinfluiter** werd op veel plaatsen in Baarn aangetroffen. De onderzoekers van toen merkten op dat er voldoende geschikte biotopen voor de Tuinfluiter voorhanden zijn, een situatie waar intussen wel wat aan veranderd zal zijn, maar weer niet zóveel dat we Baarn als ongeschikt voor Tuinfluiter moeten gaan aanmerken. De soort is intussen overal sterk in aantallen afgenomen. Dat geldt zeker om voor **de Fluiter**, waarvan in 1970 nog 19 paren in Baarn werden gespot. Veel hiervan zaten in de bossen van de lage Vuursche; de dichtst bij het Cantonspark gevonden paren zaten in het Baarnsche Bos en in het park rond Paleis Soestdijk. Van de Fluiter meldde het populaire zondagse radioprogramma "Vroege Vogels"

recentelijk dat ze dit jaar (2011) in onze regio heel succesvol zijn. Vogelaars in het Cantonspark moeten de drie hiergenoemde soorten zeker nog steeds in het achterhoofd bewaren en kunnen ook nu nog verrassende waarnemingen doen.

De **Zwartkoptuinfluit**, of kortweg **de Zwartkop** wordt in het bovenaangehaalde rapport beschreven als een soort, die vaak op dezelfde plaatsen als de Tuinfluit werd aangetroffen, echter nergens echt talrijk. Het betreft echter een soort die in de laatste decennia wel degelijk algemener is geworden en intussen niet meer uit Baarn en het Cantonspark is weg te denken. Het lijkt er op dat de soort zich heel goed heeft aangepast aan een verblijf in grote villatuinen, waarvan we er in onze regio voldoende hebben.

De mannetjes vallen op door hun zwarte petje, maar vooral ook door hun melodieuze liedje dat vanaf tweede helft maart overal in Baarn gehoord kan worden. De laatste jaren ook in het Cantonspark, al waren ze dit jaar wat aan de late kant, vermoedelijk omdat maart dit jaar een koude maand was. Het staat vrijwel vast dat ze ook in het park broeden, hoewel dat moet worden afgeleid uit het gedrag van de zingende mannetjes.

Zwartkoppen trekken zo rond medio oktober weer naar zuidelijker gebieden, maar in toenemende mate blijven er enkelingen de hele winter hier achter, en vertonen zich zelfs op voederplanken in de bebouwde kom.

Wordt vervolgd.

De Zoogdieren in het Cantonspark, vervolg

Op mijn artikeltje over de wilde zoogdieren in het Cantonspark heb ik een aantal opmerkelijke reacties gekregen. Daarbij is ook het aspect van de wisselwerking met de directe omgeving **aan** de orde gekomen. Uit enkele reacties bleek met name dat direct omwonenden waarnemingen doen of hebben gedaan van regelmatig verkeer tussen park en omgeving.

Zo meldde een familie uit de Heemskerklaan dat ze, zittend in hun voortuin, soms eekhoorns zagen oversteken die daarna onder het hek door het park gingen. Deze eekhoorns kwamen uit de richting van Schoonoord en bleken precies te weten waar de doorgang voor hen het beste was. Ter plaatse werd ook waargenomen dat eekhoorns nootjes verzamelden in het park en die dan, zittend op het hek, oppeuzelden. Zulke waarnemingen werden gedaan tijdens warme zomeravonden maar ook in de herfst.

Andere waarnemingen betreffen de aanwezigheid van marterachtigen, die naar aanleiding van ons artikel daarover door omwonenden worden aangeduid als wezels. Ook deze dieren zouden vanuit de omgeving van Schoonoord afkomstig zijn en zeer vroeg in de morgen betrapt zijn bij het passeren van het hek aan de Heemskerklaan. Er zijn ook waarnemingen gemeld van laat in de zomeravond. Bij de beschrijving van de diertjes ontbreken de details die voor 100% de juistheid van de determinatie kunnen bevestigen. Een adequate beschrijving of beter nog een foto zou in deze kwestie heel dienstig kunnen

zijn. Voorlopig houden we het er op dat de wezel met grote waarschijnlijkheid nog steeds in het park voor kan komen.

Bij waarnemingen van overstekende dieren is het natuurlijk nog niet duidelijk of het gaat om dieren die elders wonen en soms in het park gaan fourageren of om echte bewoners van het park, die van uitstapjes in de omgeving naar huis terugkeren. Uiteraard kunnen méér waarnemingen daarover misschien meer zekerheid geven.

Medio mei van dit jaar verschenen er in de lokale pers berichten over een breder opgezet onderzoek naar het voorkomen van marterachtigen in de provincie Utrecht. Ook dat onderzoek zullen we proberen te volgen.

Het moge duidelijk zijn dat mbt de Vleermuizen die in het jachtseizoen in aantallen in of tenminste boven het park gesignaleerd worden hetzelfde probleem speelt. Waar in de omgeving van het park zijn slaap- of woonplekken van Vleermuizen aanwezig? De ervaring leert dat vleermuizen soms onderdak zoeken of vinden in gebouwen waarvan de bewoners dat veelal niet opmerken. Dat geldt in nog sterkere mate voor oude bomen. Het is daarom van belang om te letten op duidelijke sporen van aanwezigheid van vleermuizen, zoals witte mest strepen op boomstammen, onder de in- en uitvliegholtes.

Beter schijnt het te zijn om de terugkeer naar "huis" van vleermuizen te volgen in de vroege ochtend schemer. Tot nu toe heb ik

daarover nog niets gehoord met betrekking tot de populatie van het Cantonspark.

Ilco van Woersem, woonachtig in de Dotterbloemlaan, dus niet ver van het park, doet nabij zijn huis regelmatig waarnemingen aan Vleermuizen. Hij ziet daar bijvoorbeeld jagende Rosse vleermuizen die hun activiteiten kunnen uitbreiden tot boven de Eempolders. Tevens meldt hij dat Rosse vleermuizen die in het Baarnsche Bos en Soestdijk huizen op en neer vliegen naar het Eemmeer. Een derde soort, de Laatvliegers jagen op kroonhoogte van bomen in de omgeving van zijn huis, waar hij ook Ruige en Gewone dwergvleermuizen tegenkomt. Alle genoemde soorten vleermuizen zullen bijna zeker ook in of nabij het Cantonspark actief zijn of op hun "breedfronttrek" naar Eempoldres en Eemmeer langs of in het park komen.

Ik hoop dat de kennelijk in de omgeving

wonende kenners van deze geheimzinnige, voornamelijk bij schemer of duisternis opererende zoogdiertjes, te zijner tijd ook waarnemingen rond het Cantonspark gaan doen. Gezien het bovenstaande kunnen we daarvan voor de toekomst hoge verwachtingen koesteren. Er zijn echter grote problemen. Op de eerste plaats zijn er toch maar weinigen die de soorten kunnen herkennen, hetzij aan grootte en uiterlijk, hetzij aan hun gedrag. En ten tweede: er zullen niet veel kenners zijn die het zich kunnen permitteren om regelmatig rond ochtend- en avondschemering kunnen gaan waarnemen in of rond het Cantonspark. Als daar van de zijde van de kenners belangstelling voor is kunnen we natuurlijk best wel eens een vleermuizen excursie in het park organiseren op tijdstippen aan begin of einde van de nacht.

Voor de echte specialisten zijn ook de

geluiden die vleermuizen maken bruikbaar voor de determinatie. Ze gebruiken daarvoor in het veld soms speciale apparatuur. Vleermuizen stoten in het donker karakteristieke kreetjes uit die terugkaatsen van vliegende prooien en voor de jagende Vleermuizen herkenbaar zijn en essentieel bij het waarnemen en herkennen van de prooidieren. De specialisten maken dankbaar gebruik van deze jachtgewoonten en kunnen soorten feilloos herkennen aan bepaalde soortspecifieke geluiden.

We zullen op deze groep interessante zoogdieren stellig nog wel een keer terugkomen. En dat geldt natuurlijk ook voor de andere zoogdieren van het Cantonspark, waarvan wij hopen dat onze lezers ons zullen blijven inlichten over waarnemingen. Daar zullen we dan gaarne opnieuw aandacht besteden in onze nieuwsbrief. Want tot nu toe blijven publikaties over zoogdieren in het park beperkt tot korte berichten in de lokale pers over de activiteiten van de Paashazen in park en Kinderboerderij. – Huub van der Aa

Een botanische verrassing

Begin juni van dit jaar ontving ik een email-bericht van Gabor Ajtay, een oorspronkelijk uit Hongarije afkomstige dendroloog, die al sinds jaar en dag in Amersfoort woont. Hij heeft o.a. een omvangrijke verzameling digitale foto's van bomen, meestal met korte beschrijvingen. Hij verzameld zijn gegevens en foto's door stad en land af te reizen en zijn bevindingen vast te leggen en telkens nieuwe foto's te schieten. Als zodanig kennen wij elkaar al vele jaren, omdat hij regelmatig het Cantonspark bezoekt om planten, en vooral bomen te bestuderen. Zo was hij ook begin juni van dit jaar in het park en stuitte daar op een grote struik met merkwaardige bloemen, die hij niet kende. En als hem dat overkomt staat het wel vast dat het om iets bijzonders gaat. Hij schreef mij dat het hem dit

keer veel moeite had gekost om achter de naam van de betrokken struik te komen, niet tegenstaande het feit dat er grote, opvallend gekleurde bloemen aanwezig waren. Uiteindelijk lukte het hem achter de naam te komen. Het bleek om *Dipelta yunnanensis* te gaan en hij schreef mij dat dit een grote zeldzaamheid is die zeker niet in onze gids zou mogen ontbreken. Deze nieuwe heester staat rechts vóór het kortgeleden gerestaureerde poortje dat toegang geeft tot de voormalige ziekentuin van het WCS, op een plaats waar recentelijk ook andere struiken geplant zijn.

Waar de nieuweling vandaan komt is voorlopig nog een raadsel. Alle betrokkenen die van gemeentewege iets met het Cantonspark te maken hebben, toonden zich

even verrast als ik was, toen ik ze met de foto's van *Dipelta* confronteerde.

Wie eenmaal een naam heeft komt tegenwoordig m.b.v. internet spoedig enkele stappen verder. Inderdaad is de naam snel

op te sporen op verschillende sites van kwekers of legio vrijblijvende plantensites. Ook in de verschillende handboeken neemt het genus *Dipelta* de hem toeko-

mende plaats in. Wel doet zich al meteen een probleempje voor bij de bepaling van de juiste plantenfamilie. In de klassieke flora's en andere plantenboeken wordt *Dipelta* gerekend tot de familie van de Caprifoliaceae, de Kamperfoeliefamilie. Zo ook in de voorlaatste, dertiende druk van de Nederlandse Dendrologie (Boom & medewerkers), die in het jaar 2000 het licht zag. Maar in de veertiende druk, die in 2009 verscheen, wordt het genus ingedeeld bij de Linnaceae, in onze taal de Vlasfamilie !

De schrijvers verantwoorden de gevolgde nieuwere indeling in families en genera door te verwijzen naar de vernieuwde indeling van het plantenrijk door de Angiosperm Phylogeny Group (APG). Deze groep botanici heeft het systeem der hogere planten behoorlijk overhoop gegooid en heeft daarom veel wrevel gewekt, vooral bij praktijkmensen. Zij zullen het APG-systeem echter tenslotte wel moeten gaan volgen, want het berust op moderne genetische verwantschapscriteria waaraan DNA onderzoek ten grondslag ligt. Deze uitkomsten van onderzoek zijn gaandeweg in alle wetenschappelijke publicaties van belang geaccepteerd en goedgekeurd door internationale botanische congressen. Het wordt dus even wennen, maar wij zijn van plan om in de nieuwe druk van onze gids ook in het APG-spoor te blijven.

Er is overigens nog een tweede bijzonderheid gaande rond *Dipelta*. Volgens de laatste drukken van de Nederlandse Dendrologie worden in Nederland maar twee soorten *Dipelta* aangetroffen en wel *Dipelta floribunda* en *D. ventricosa*. Allebei zeldzaam en allebei afkomstig uit China. *Dipelta yunnanensis* komt er niet in voor. Je moet dan ook via internet op de sites van grote kwekers zijn om nadere gegevens te vinden en afbeeldingen. Kennelijk is het in het assortiment van deze kwekers niet zo'n zeldzaamheid.

De illustraties bij dit artikeltje zijn ons toegestuurd door Gabor Aitay, de man die deze zeldzaamheid in het Cantonspark voor het eerst opmerkte.

Mocht iemand die dit leest meer weten over de herkomst van deze struik, dan houden wij ons voor gegevens aanbevolen. Wij komen er dan graag in de Nieuwsbrief op terug en zullen de struik zeker een plaats gunnen in de nieuwe Gids voor het Cantonspark !

Huub van der Aa

advertentie Beeld & Visie